Na nowo oprawiono w r. 1936.

Starzeński – Przeradzki.

Faber – Koch –

– – 33½. Wolański z Matusewiczami.

4. Giedroyć. Wolański, Matusewicz.

5. Wolański – Giedroyćie.

6. Wirmser. Stefani. – Bankoffer

7. Modrzewski. Stefani. Janowicze. Korsakowska

8. Bankoffer – Wirmser –

9. Wirzer – Bankoffer.

10. ~~Broustawski Kaz.~~ zob. 14633. III. t. IV. nr. 17.

11. Bankoffer – Wirmzer.

12. Białopiotrowicz – Brygitki.

13. Stokocki – Gnatowski.

14. Kościół Brzeski – ~~Jezu~~. Tęgoborski. Wygonowska.

15. Brygitki.

16. Przezdziecki – Weresczyński – Chrapowicki. Skier.

17. Romer. – Bernardynki – Krzywobłocki.

18. Ogiński. Maniewscy.

19. Borch – Plater –

20. Dulicz –

21. Sawiński – Wołodkowicz.

22. Drozdowicz.

23. Liebe. Herman.

24. Ekonomia Grodzieńska –

25. Poźniak – Wołodkowicz. Marcinowski.

26. Starostwo Haciskie.

27. Augustów – Ekon. Grodzieńska – Dankiewicz.
Karlewicz.

28. Tołoczko – Kameduli.

29. Szumiański.

30. Baranowski –, –

31. – – Ośmiałowski.

32. Czosnowska – Ożarowska – Kalinowski.

33. Sylwestrowicz –

34. Pomiński. – Gören, – Grabowski.

35. Grabowski

36. Trinatis – Bookman.

37. Grodno –

9 fl.

PRODUKT

W Sprawie Kościoła Parafialnego Brzeſkiego, y w ſzczególności Manſionarzow, Klerykow Kollegiaty Janowſkiey, Dominikanow, Augustyanow, Bernardynow Brzeſkich, Infułacyi Kodeńſkiey, Xięży Węgrowſkich Funduſzu Kommiſſyi Edukacyiney w Stopniu Jezuitow będącey. Tudzież tych wſzyſtkich Ludzi y ubogich, ktorym Teſtament JX. Szpannenberga ſłuży, popieraiącey ſię przez Exekutorow.

Przeciw

W. JPanu Ignacemu Tęgoborſkiemu Szambelanowi J. K. Mci Stopień Kaduka, a W. JPani Wyganowſkiey Podkomorzynie Brzeſkiey Stopień Sukceſſyi, dowodzić chcącym.

§.

KTo publicznym Ustawom sprzyiać niechce, temu zapewne y spokoyność Obywatelow w posiadaniu własnego Maiątku przykrą zdaie się, a przeto szukaiąc losu w życzeniach, nie może nic widzieć szanownym w Prawach, a sprawiedliwym w swym sercu.

Taki stan iest dzisieyszey Sprawy, gdy WW. Tęgoborski y Wygonowska burzyć nie przestaią Testamentu Xdza Szpanenberga, y z pod niego na swoy Awantaż prywatny wydobyć Maiątek ruchomy poświęcony publiczney potrzebie zamierzyli; a temu wierzyć niechcą, że Ustawy Narodu Litewskiego przez Tetamenta czynienia Legacyow Ruchomych in rem Duchowieństwa dotąd niebronią, y nie zakazuią.

Nim Sąd będzie wiedział niezbity Praw fundament za Testamentem, uprzedza się z tego Testamentu wiadomość, iak X. Szpanenberg użył Summ swoich zebranych z Dobr Kościelnych, żeby wraz być pewnym, że wymysł prywatnego zysku nie może intencyi iego tak pożyteczney Kraiowi znieważać, lub zuynować.

Oto nayprzod zostawuiąc przez się znacznym kosztem wymurowany w Brześciu Parafialny Kościoł, y widząc żę na iego utrzymanie nie wystarczą szczupłe dochody Plebańskie, aby więc te iego dzieło nie upadło, Dziesięć Tysięcy Złotych przeznaczył, z których, a raczey z Prowizyi od tey Summy, takie uregulował opatrywanie potrzeb:

Aby z Prowizyi od tey Summy wszelka reparacya tak Murow, iako też y Organow corocznie opatrywana była, reszta zaś Prowizyi od teyże Summy następca moy zbierać y do Karbony zamczystey, na to umyślnie sporządzoney w Skarbcu przykutey składać, od ktorey dwa klucze, to iest: przy następcy

żeden, a drugi przy JP. Lantwoycie Brzeskim natenczas będącym, bydź maią, ktorego y Sukcessorow iego na ten Urząd o iakową uczynność dla miłości Pana Boga, y Swiątnicy Jego obliguię.

Powtore: Na Lampę w tym Kościele że nie było Funduszu, 2000. Złł: prze-
znaczył pisząc. *Na Lampę, ktora się ante Sanctissimum pali niemasz Fun-
duszu, światło iednak utrzymywałem swoim kosztem, żeby tedy potym nie-
przerwanie zawsze się Lampa paliła dysponuie na to 2000. Złł.*

Potrzecie: Przeświadczony o konieczney potrzebie dla wygody Parafianow po-
mnożyć w Kościele Parafialnym Xiędza, zapisał na utrzymywanie iedne-
go Mansionarza de Instituto Clericorum Secularium 12,000. Złł.

3tio. *Ponieważ przez pomnożenie Kapłanow, mianowicie przy Kościołach Para-
fialnych, chwała Pana Boga wzrost Bierze, y Parafianom tak w odbiera-
niu S. Sakramentow, iako y słuchaniu Nabożeństwa naylepiey się dogadza;
więc [ku temu końcowi umyśliłem Fundować ieszcze iednego Xiędza Man-
syonarza de Instituto Clericorum Secularium in Comune viventium, na kto-
rego pro victu & amictu Summę 12,000. Złł: Pol: naznaczam.*

Mogąż więc Juriskwezytorowie żądać, aby Kościoł Parafialny tak wielkim Ko-
sztem wymurowany w rudera przyoblekł się, aby Lampa dla Czci Nay-
wyższey paląca się zgasła; a pożytek z Funduszu na nią, zbytkowi Ich-
mościow przyświecał, y aby przez umnieyszenie Xięży, umnieyszył potrze-
bnych obowiązkow dla ludzi Parafialnych.

Jeżeli Fundusz na utrzymanie Kościoła murow uczyniony, y na dalsze potrze-
by nieodbite tegoż Kościoła, ma należeć do Juriskwezytorow przeto, że
ze zbioru własnego Xiędza Szpanenberka pochodzi, więc y Kościoł sam
Parafialny powinien takimże należeć Prawem, bo także wymurował ony
Xiądz Szpanenberk własnym zbiorem, iak świadczy Testament.

Tak *tedy rozporządziwszy oborządek Ciała, przystępuie do dyspozycyi Summek pie-
niężnych, tę gdy po zakończeniu Fabryki Kościoła ieszcze mi do szafowa-
nia zostaią, następuiące onych czynię rozporządzenie &c.*

Jeżeli zaś nie znayduią do murow Kościelnych żadney pretensyi dla tego, że
Xiądz Szpanenberk dobrowolnie swoy zbior z Kościelnych dochodow Ko-
ściołowi oddał: toć rownie ustąpić musi pretensya do tego, co na utrzymanie
Kościoła służy, bo trzebaby pierwiey Kościoł skassować, i za niepotrze-
bny uznać, a potym dopiero y to odebrać, co trwałość Kościoła zabe-
śpieczać nazawsze miało.

Poczwarte: Była przy Kościele Brzeskim Fundowana Altarya przez Xiędza Mi-
kołaia Malcewicza na Summie 8000. Złł: z ktorey, że Altarysta nie
mogł być utrzymywany dla nader szczupłych dochodow, chcąc więc y w
tym punkcie opatrzyć skuteczność obowiązkow Altarysty, dodał swoich
Xiądz Spanenberg 4000 Złł: pisząc:

*Summa zaś ta teraźnieyszych czasow, w ktorych Crescente annona Crescunt pre-
tia rerum iest przyszczupła, y swoim procentem pro victu & amictu niewy-
starczaiąca, więc oną 4000. Złł: powiększam.*

Popiąte: Dawniey Fundowany Mansionarz na Prowencie dwuchset Złł: gdy
dla tak szczupłych dochodow nie mogł być pewnym, a przeto gdy zado-
syć powinnościom Kościoła nie czyniłoby się, więc na powiększenie Pro-
wentu dla tego Mansionarza 2000. Złł: przeznaczył.

Poszoste: Ze był zaszczycony Kanonią Brzeską, chcąc więc Następcom swoim
na utrzymanie tego dostoieństwa Kanonicznego opatrzyć iakikolwiek do-
chod 6000. Złł: zdeterminował.

Posiodme: Zeszły JW. Rupniewski Biskup Łucki zapisał przez Testament 10,000.
Złł: Polsk: na utrzymywanie y Edukacyą dwoch Klerykow, ktorą Summę
Kapituła Łucka przeistoczyła, oddaiąc zamian Folwarczek Pożezyn, a że

szczu-

szczupłe dochody tego Funduszu zaniedbać przymusiły Antecessorow Xiędza Szpanenberka, przeto on niemogąc y sam za życia swego wydołać tym obowiązkom, powiększył Fundusz 14,000. Złł: na Professora y takie urządzenie zrobił.

Po ktorych ia obiąwszy rządy Podprobostwa gdy nie miałem w tych pustkach gdzie głowy przytulić, nayprzod wystawiłem Rezydencyą, y inne pomieszkania potrzebne, potym myśliłem Professora fundować dla Edukacyi pomienionych Klerykow, ale zastawszy fundamenta na nowy Kościoł iuż założone obrociłem staranie y wszelki expens &c. Teraz tedy dokończywszy szczęśliwie przy cudowney Opatrzności Boskiey Kościoł dopełniaiąc pierwszą myśl moią zapisuię 14,000. Złotych Polskich na Professora dla Edukacyi pomienionych dwoch Klerykow. Juris kwezytorowie żądaią powtornie widzieć takie pustki, iakie zastał Xiądz Szpanenberk w Parafialney Plebanii Brzeskiey, y dla tego niechcąc cierpieć iego publicznych dla Kraiu starań, ubiegaią się do pożytkow y Kościołowi y całemu Narodowi potrzebnych.

Sama Restytucya wyciągała po Xiędzu Szpanenberku aby on wrocił to, co było utrzymywanym z fundacyi pierwszey, a gdy w tey Fundacyi w biegu życia swoiego dosyć nie czynił, izali pożytki wchodzące w iego kieszeń z owey Klerykow Fundacyi mogą być przyzwoiciey komu wrocone nadtego z czyiego" wypłynęły zrzodła.

Po Osme. Ze Organista niemiał żadnego Fundnszu, y że w Kościele tak wielkim nakładem Erygowanym był koniecznie potrzebnym, przeto też na iego utrzymanie wieczne 4,000. Zło: zdeterminował.

WW: Tęgoborski y Wyganowska chcąc y tę Summę Kościołowi odebrać zostawuią iak przedtym było samym wroblom organy, y dowodzą że Sąd lepiey uczyni, gdy im te 4,000, Złł: odda, niż kiedy do przystoynego utrzymania obrządkow Panuiącey religii zostawi.

Podziewiąte Szpital dla dziadow że iest Fundowany na 4. włokach piasczystego gruntu ktore nad sto Złotych więcey pożytku nie czynią, Dekret zaś Assessorski oczywisty koniecznie kazał 4. Dziadow konserwować, y konieczna też potrzeb Kościoła usługa wyciąga, więc zastępuiąc też szczupłość dla ubogich chleba, dodał 4,000. Złł: na życie y odzienie dla być powinnych ubogich.

Jakże tedy, y tych 4,000. Złł: dopominać się ktore są poręyą ubogich, y iak ich zostawić o głodzie, a prywacie dogadzać, zwlaszcza gdy ich mieysca y posługi nikt więcey nad Dziadow ubogich zastąpić nie iest w stanie.

Po dziesiąte. Na Anniwersarz do Kollegiaty Janowskiey za swą duszę naznaczył tysiąc złotych.

Poiedenaste. do Węgrowa na dwa Anniwersarze za duszę swoią dwa tysięce Złł: zadeterminował.

Podwunaste. Dominikanom Brzeskim na Anniwersarz tysiąc złotych Pol.

Po trzynaste. Augustynianom Brzeskim takoż na Anniwersarz Złł: 1,000.

Po czternaste. Bernardynom Brzeskim Złł: tysiąc zapisał.

Po piętnaste. Jezuitom Brzeskim do ofiarowanych sześciu tysięcy Złł: Pol: dwa ieszcze tysiące przydał.

Po szesnaste. Do Kościoła Infułackiego Kodeńskiego Złł: 1,000. zdeterminował.

Po siedemnaste Dyspozytorowi swemu Poszczyńskiemu Złł: 337. y gr: 20. y uwolnienie od Kalkulacyi, Bazylemu Stangretowi Złł: Pol: 200. Jędrzeiowi dozorcy Fabryki excepto Jurgieltu Złł: sto, Gospodarzowi Arkadyiskiemu z Gospodynią, excepto iurgieltu Złł: 50. Macieiowi Miltanowi lat kilkanaście służącemu Złł: 200. J. P. Jezierskiey zasłu-

 żoney

żoney Złł: 200. Zofii mieszkaiącey w Szpitalu Złł: 300. ktore on pieniądze wziął od niey, Wiktoremu Chorkowskiemu Organiście lub iego towarzyszowi niedopłaconych od roboty organow Złł: 800. ad officium Złł: 500. przytym Złł: 1,900. po J. P. Janie Felkierzambie oddanych sobie wyznał być za iego duszę należnymi y restytucyą onych uczynił y oną oddać do Jmci Xiędza Infułata Kodeńskiego. na wieczną legacyą przeznaczył, zasługi Xięży y Ludziom wypłacić zobowiązał. Poddanym zapomogi dawane ustąpił, y nadto dwuratne Podymne za nich własnemi Pieniędzmi zapłacić kazał, y inne obowiązki na Exekutorow do zaskutecznienia swey woli włożył. *Widzieć w tym mieyscu Testament Oryginalny z Pieczętarzami pod datą 1772. Miesiąca 9bra dnia 19. y czytać ony.*

Komu tu tedy przyzwoiciey należeć zbior iego może, ieżeli nie tym, dla ktorych on sam czuł obowiązki, y wdzięczności y Restytucyi? i iak tyle ludzi robić nieszczęśliwemi przeto; że Kaduk albo Sukcessor ułożywszy z sobą plantę umowną, przedsięwzieli naychwalebnieysze wywrocić dzieło.

Maiątek Xiędza Szpannenberga, nie iest Maiątkiem inszym tylko Summownym albo Ruchomym. Nie iest Maiątkiem nawet z Oyca na niego spadłym, ale z Dobr Kościelnych zebranym z ubliżeniem powinnościom Funduszowym, iak i sam wyznał względem Klerykowych Osob, taki zaś Maiątek, że powinien był wrocić się do swoiego źrzodła przez czuiące się obowiązki Restytucyi, naysprawiedliwsza Konwikcya.

Sumki tę, ktore miał rożnym Osobom rozdane chciał mieć wprzody na Lokacyi wieczney u tychże samych Obywatelow z niewiększym obowiązkiem, iak tylko, aby każdy opisał ich pewności Ewikcyą; y płacił po pięć od Sta Procentow, a w przypadku nieprzyięcia tey iego dla siebie powolności, dozwolił Exekutorom lokować na rownie pewnych Funduszach, słowa Testamentu:

Ażeby WW. Jchmć Panowie Urzędnicy zaciągnione odemnie Summy, inquantum-by na Dobrach swoich dłużey trzymać chcieli, Officiose de novo zapisali, obowiązuiąc się Prowizyą od Sta iuż nie po siedm, ale po pięć płacić do rąk Jmci Xiędza Podprobeszczego.

Tych zaś Summ wszystkich taka iest dotąd Lokacya: Na Terebuniu Złotych 23,000. Prowizyi 1610. na Motykałach Kapitału 21,000. Złł: Prowizyi za lat 3. zaległey po 6. od Sta 3780. Złł: na Janowszczyznie u W. Wyganowskiey Podkomorzyny Złł: 10,000. Prowizyi Złł: 700. na Oziatach u W. JPana Jana Wereszczaki Złł: 6000. Prowizyi roczn: Złł: 420. u W. Zatowskiego Czesn: Złł: 4000. Prowizyi Złł: 280. na Krzyczynie u W. JPana Sarnowskiego Sędziego Brzeskiego Złł: 600. Prowizyi 42. u Josela Aryiewicza y Srola Złł: 1500. u Szuia Złł: 1000. u Hirszy Złł: 370. u Hirszy drugiego Złł: 726. y tam u niego Złł: 110. od JPana Kości Generała Prowizyi Złł: 560. y od JW. Fleminga Prowizyi Złł: 308. a w Kapitale u JW. Fleminga, że 400. Złł: było własności Xiędza Szpannenberga, więc w ogole Złł: 708.

Całey więc Massy do zadośćuczynienia Testamentowey woli zostawił 79,406. Złł: Polsk: ktora dla tego w tym mieyscu przez szczegoł iest wymieniona, ażeby Sąd rozwiązuiąc Stron Spory przez Wyrok pryncypalny zobowiązał Summ tych Possessorow do opisania na swych Dobrach Ewikcyi, y opłacania po pięć Procentow od Sta Kościołowi Brzeskiemu, począwszy od Roku 1773. od dnia 24. Czerwca. Gdyż od tey daty są policzone Procenta wyższą specyfikacyą.

Rzecz ieszcze uwagi godna, że Xiędza Szpannenberga Testament, nie tylko służy Duchownym Osobom, ale też wiele y Swieckich obeymuie Osob, bo oprocz

prócz Summ rozpisanych, ieszcze uwalnia każdego Debitora, od płacenia po 7. Procentów nazawsze, y nazawsze dozwala tych summ u siebie lokacyą zapewnić; nie iest że to tedy dla wszystkich Debitorow wzgląd Zapisu y słuszny, y przyzwoity gdy podług Prawa będąc obowiązanym płacić po 7. podług Testamentu dwoch Procentow na zawsze ustąpienie zyskali.

Dowiodłszy więc z samego Testamentu Arcy-chwalebne, y przykładne użycie Summ z Kościelnych dochodów zebranych, dowodzić daley przedsiębiorą Exekutorowie, słuszność takowego Testamentu przez publiczne Prawa.

Statut Litewski nie broni przez Testamenta zapisywać na Duchownych y na Kościoły maiątku, a iego dozwolenie w Ar: 3 ℞. 8. rozciągaiące się aż do Dóbr leżących, zostało puźnieyszemi ustawami zmnieyszone, nigdy iednak Prawa Narodowi Litewskiemu służące do tego Stopnia nie doszły, żeby Summowny, czyli ruchomy maiątek był z pod Urządzenia etiam na Kościoły wyięty.

Konstytucya 1667. R. w Wol: 5. na karcie 368. dla Obywateiów Prowincyi Koronnych wprzod stanowiona, a w R. 1677. na Litwę przyięta rzekła ogólnym terminem, że tylko in rem Stanu Duchownego, Dobra przez Testamenta zaymować się nie mogą, zaś Summowny i Ruchomy maiątek, może być wolnie podług życzenia, y chęci każdego Obywatela użyty: Słowa prawa.

Do pobożnych iednak uczynków przez Testamenta z Dobr y Summ Ruchomych nikomu tym prawem ktore za wieczne mieć chcemy, nie zagradzamy wolności.

Te wieczne prawo Prowincya Litt: przyimuiąc sobie, determinowała Forum Osobom Stanu Szlacheckiego w Trybunale a Mieyskiego, coram Judicio Civili zappellacyą do Assessoryi. *Widzieć tę Konstyt: 1677. R. w tymże V. 5. na karcie 526. y czytać od słow —*

Konstyt: 1676. na szczęśliwey Koronacyi naszey o Testamentach postanowioną reassumuiemy, ktora y W. X. L. służyć ma, o co Forum Stanowi Szlacheckiemu w Trybunale, a Miastom Naszym Coram Officio &c.

Potym publicznym prawa wyroku tyczącego się Testamentowey dyspozycyi, in rem Duchownych z maiątku Ruchomego, nie ma dotąd Prywincya Litewska puźnieyszego prawa, któreby tę wolność Obywatelom odbierało, Koronnemi zaś Konstytucyami nie można podkopywać Kardynalnych Prawideł Obywatelów Litt: bo za przyięciem w iednym Punkcie tych Konstyt: wzruszyłaby się całego Narodu, spokoyność i własność.

Te dwa bowiem Narody choć są wiedno złączone ciała, atoli w samym łączeniu się ostrzegły Konstytucyą unionis, że Prawa Koronne Obywatelow Litt: dotykać, y nie mogą, i nie będą: a to przez następne słowa z W. 2. z kar: 773. §. 18.

Opatruiemy też dostatecznie, y waruiemy Stany y Osoby W. X. Litt: aby Exekucya ich samych, i Potomkow ich nie tylo wedle Statutu Krola Alexandra, ale ani wedle żadnych Przywileiow, Listow, Konstytucyi, y Uchwał Seymowych, w Koronie &c. żadnego Stanu nie dolegało.

Ustawna w ostatku Exekucya przekonanym każdego czyni, że Prowincya Litt: zawsze oddzielna, y sama dla siebie układa Prawa,

 a co

a co iest ogulnym dla obu Narodow, tam wraz y natychmiast obiaśniaią wyrazy, iż się y na Prowincyą Litt: rozciąga.

Gdy zaś Obywatelow Prowin: Koronnych, nie obarczaią Litewskie Ustawy, za coź sama Litwa pod iarzmo Praw Koron: ma się poddawać y wpraszać: a raczey one na siebie wkładać.

Jnteres prywatnego między Obywatelami zysku, nie powinien tak wysoko w nich samych gurować, żeby zapominali iż są Obywatelami, a przeto samo, iż powinni Praw całości, y Swobod czuley przestrzegać, nie zaś ie kazić, i poświęcać chęciom ubieżonym do pożytkow niewolnych.

Konstyt: 1726. R. lubo zakazuie ogulnie wszystkich aligenacyi, tak z Dobr Mieyskich, iako y Ziemskich, y lubo reassumuiąc wyższe Prawa zdaie się całemu Narodowi służącą, atoli mieyszcząc się tylko między Ustawami Prowincyi Litewskiey, nie była akceptowana od Polskich Prowincyow, aż dopiero pierwszykroć w R. 1764. Jak świadczą rzeczonego Prawa w W. 7. na karcie 82. wyrazy od słow:

Konstyt: A. 1635. Tit: Ordynacya Dobr Ziemskich, y Tit: o Wyderkafach dotąd samym Dobrom Ziemskim służąca, et rygorem oneyże odtąd etiam co do Dobr y gruntow Mieyskich rozciągamy; oraz Konstyt: 1726. R. Tit: Warunek de non aligenandis bonis, od Stanu Rycerskiego y Mieyskiego, do Duchowieństwa między Litewskiemi Konstytucyami umieyszczoną, że y Koronie tak do Ziemskich, iako y Mieyskich służy, deklaruiemy.

Otoż Naród Koronny nie iest ślepo porywczy do tych Praw, ktore sobie Litwa Stanowi, y nie zna się pierwey być obowiązanym do posłuszeństwa, aż sam sobie czytelnym dotknięciem i zezwoleniem przyimie.

W Litwie niewolno było od R. 1726. Mieyskich Dobr leżących Zapisywać na Kościoł: a w Koronie służyła ta wolność aż do R. 1764. iak Cytowanego Prawa dowiodły słowa.

Przeciwnie tedy rzecz biorąc, w R. 1768. przyieła Korona dla siebie, y przez siebie uformowane Prawo, na Fundamencie Statutów Koronnych; czyli do Exekucyi stosowne ze wszystkim Obywatelom wolno tylko przez Testamenta ruchomy maiątek in rem Osob StanuSwieckiego zapisywać, a in rem Stanu Duchownego żadnych Testamentów nie czynić.

Litwa zaś nie chciała takiego przyiąc Prawa, iako wyraźnie przeciwnego Swobodom Ustaw Statutu, y dla tego go nieprzyięła, gdy tylko iest stosowanym do prawideł Narodu Prowincyów Polskich.

Nie trzeba iasnych wyrazów tego Prawa, tłumić głosem czczych wnioskow; a wnet się sama odezwie prawda, że iest tylko dla Narodu Koronnego prawem, gdy Obywatelom Swieckim in rem Stanu Swieckiego na Dobra stoiące nie dozwala Testamentów czynić, a nie dozwala przeto, że prawa poprzednieysze broniły.

Broniłoż iakie Prawo poprzednicze Obywatelom Litewskim Dobr leżących, z własnego nabycia posiadanych Zapisać przez Testament Obywatelom Swieckim, abo y dotąd czy broni?

Zapewna żaden się z tym nie odezwie zdaniem kto bez prywaty patrzy na Prawa, y kto twierdzy Kardynalnych Ustaw Narodu Litewskiego nie chce samym pomyśleniem obrażać.

Statut w Ar: 2. R. 8. dotąd święcie strzeżony, iako iedyna zrzenica wolności Obywatelskich, rzekł, iż wszelki maiątek zwłasnego naby-

nabycia leżący, byle nieoyczystych y niemacierzystych, wolno przez Testament Zapisać; cytuią się słowa — *Wolno mu będzie rzeczy swe, maiętność ruchomą, także Jmiona przez niego samego nabyte, iednakże nieoyczyste, ani Macierzyste Jmiona, komu chcąc według dobrey woli swoiey, tak Duchownym Osobom iako też y Swieckim zapisać.*

Przystosować dopiero do Kardynalnego Obywatelow Litew: Prawa. Prawo 1768. R. Koronne a natychmiast każdy z samego przeczytania uzna go być Koronnym; y odstąpi nadal przedsięwzięcia morałami Sąd trudnić, bo to prawo żadnych Dobr między Obywatelami Swieckiemi, przez Testamenta Zapisywać nie każe iak dowodzą następne słowa.

Co się tycze Testamentow, wolność wszystkim dysponowania rebus mobilibus, według Prawa dawnieyszego favore Osob świeckich in omni zachowuiemy, a wszelkich legatow y zapisow, przez też Testamenta a decumbentibus in lecto Egritudinis, in rem Stanu Duchownego, y Kościołom czynić omnino pod nieważnością onychże zabraniamy.

Jednym punktem, y iednym zaięciem cała ta ustawa stoi; kto więc utrzymuie że punkt tyczący się Duchownych, służy razem y dla Obywatelow Litt: ten się targa na Prawo Kardynalne Statutu, przyimuiąc zakazy między Swieckiemi Osobami, do niemożności czynienia Testamentów na Dobra leżące z własnego nabycia.

Niedziw że W. Tęgoborski to wnosi, bo on iest Obywatelem Koronnym, a zatym przywykł do wiadomości Praw tego Narodu. Lecz W. Wyganowskiey używać tey Konstytucyi, tym iest bronniey, im z samego Obywatelstwa stać przy Prawach Litewskich, nie zaś ie ruynować przystoi.

Obywatele Koronni maią dawne prawa, że niewolno leżącego maiątku Testamentami rozrządzać, i dla tego ta Konstytucya odwoławszy się do Praw dawnych *pro basi* położyła; że tylko rebus mobilibus między Stanem Swieckim, wolno przez Testamenta dyspozycye czynić. Czytaią się w tym mieyscu, y Prawa Koronne, aby Sąd bliższą widział nieprzyzwoitość wciskania się prywatnego zysku. — Słowa Prawa 1510. R. w V. 1. na kar: 369.

Decernimus ut Testamenta condantur, juxta veteram Constitutionem, ex more antiquitus servato de bonis mobilibus, Jmmobilia vero bona tam hereditaria quam opignorata &c. Testamentali Ordinationi subiecta minime esse debent, secus de bonis regalibus eadem enim propter Reipublicæ commodum nobis in parte vel in toto Testamento legari poterint.

Możnoż tedy Ustawami Koronnemi podbiiać Obywatelow Litewskich wolność, i z niey bez skasowania czytelnego Statutu wyzuwać?

Ktoż będzie pewnym swoiego maiątku; ieżeli każdy według widzimi się w Prawach Koronnych przedsięwezmie zasłony szukać, na zakrycie wywołanych Statutem zdrożności, kto z Obywatelow Litewskich spokoynym zostanie, ieżeli Konstyt: 1768. R. Koronna, do Litwy rozciągnioną będzie. Gdy każdy dotąd Obywatel naywięcey ufaiąc Statutowi, przez Testamenta Dobra swe rozporządzał.

Rozbiło się całe bezpieczeństwo Obywatelow w Prowincyi Litewskiey, na tey Konstytucyi, gdyby ią uznać za właściwą dla Litwy =

 bo

boby tyle Procederow urosło, ile Testamentow po Statucie uczynionych zostało, gdyż ona na fundamencie dawnych Prawu zakazow między Swieckiemi Dobr leżących Testamentami zapisywania broni, więc tym samym wszelkie rozrządzenia przez Testamenta niewaznemi ogłasza.

Nie trzeba zatym dalekich zasięgać wnioskow do tey Konstytucyi; dosyć iuż przeczytać, aby wiedzieć komu służy, y służyć może, a gdy z przeczytania między Koronnych Praw Ustawami, widoczna pokazuie się niestosowność, do Obywatelów Litewskich, tym samym wszelki z niey Argument ustawać musi.

Jle tylko iest Praw, między Koronnemi Konstytucyami, służących razem Obywatełom Litewskim, przy każdym Sąd się doczyta wyrazną na Litwę rozciągłość, a bez którey niemoże Naród Litewski ulegać Ustawom Koronnym, bo tym samym iuż swoią zagrzebał wolność.

Co to za Argument, że ta Konstytucya Reassummuiąc Litewskie Konstytucye; tym samym być się dowodzi służącą Litwie? czemuż Konstytucya 1726. R. reassumuiąc wszystkie Koronne Konstytucye, nie rozciągnęła się na Koronę, aż w R. 1764. w którym Roku gdy Korona przyieła Konstytucyą Litewską 1726. Roku więc iuż reassumuiąc ią w R. 1768. nie iako Litewską, ale iako własną swoią w Roku 1764. przyiętą cytowała.

Wszakże Konstytucya 1676. Roku o Testamentach iest ogulnym prawem dla Obywatelów Rzeplitey. Lecz gdy zostaie między Ustawami Koronnemi, przeto Obywatelom Litewskim, nie pierwey służyć zaczęła, aż od Rokn 1677. przez przyięcie szczegulne.

Wolno iest w Litwie dotychczas czynić Fundusze, de nova Radice podług ostrzeżenia Konstytucyi 1726, i podług Reguł Konstytucyi 1635. a w Koronie przeto niewolno, że iuż Konstytucya 1768. R. sine consensu Reipublice czynić nie dozwala.

W coby się obruciły Dekreta Assesorskie, których iuż wiele zaszło w exekucyi Konstytucyi 1726. approbuiące novæ radicis Fundusze, dosyć puźno nastałe, gdyby Sąd ioł się Konstytucyi 1768. Narodowi tylko Koronnemu służącey: Słowem nie mogłoby większe spłynąc nieszczęście na Naród Litewski, iak za stosowaniem tego to Prawa, bo iedni burzyliby wszystkie Testamenta między świeckiemi Osobami czynione, drudzyby brali Kaduki na rozpisane summy, trzeci wostatku tentowaliby z pod Dekretów nawet wydobyć maiątki, gdy te Konstyt: szanować Dekretów nie każą.

Nieznayduiąc W. Tęgoburski w samym prawie świadectwa czytelnego, że on y Obywatelow Litt: krępuie wolności, zboczył do ustronnych Ustaw między Koronnemi prawami umieyszczonych; lecz zamiast skonwinkowania, barziey obiaśnia, swą zdrożność wpierania się do ludzkiego prawa.

Gdyż te wszystkie prawa których on wezwał, abo będąc szczegulnemi dla Osob, Osobom tym służą, dla których są; aby gdy ogulnie y do Obywatelow Litt: rozciągaią się, wraz przy każdym te słowa dokładane, *Obu Narodom* &c. y W. X. Lit: czytać wszystkie zacytowane Konstyt: przez szczegół.

Okazawszy więc w samym prawie tę pewność, że one nie iest dla Obywatelów Litt: prawem, y że go nawet Litwa przyiąc nigdy nie może, iako znoszącego Kardynalne Swobody, do czynienia między Swieckiemi Osobami Testamentowych rozrządzeń; dopie-

ro

ro okazać przychodzi, że y Konstyt: 1776. w exekucyi pierwszey nastała iest rownie Prawem Koronnym.

Jedna racya służy do uznania Prawa 1776. Roku być Koronnym; bo zostaiąc w przedziale Praw Koronnych Reassumuie Konstytucyą 1768. Roku, a Obywatelow Litewskich cale niedotyka, przecie obok tego Prawa, drugie wraz następuiące pod tytułem: *Konwikcye w Sprawach Kryminalnych*, chociaż ogolnie takoż pisane, iednak go Narod Litewski nie inaczey życzył mieć przyiętym, iak przez dodatek na samym końcu słow tych: *A ta cała Ustawa ma się rozciągać y na W. X. Lit.*

Za coż tedy przy tamtych Prawach takiego Litwa nie ostrzegła warunku; zwłaszcza, gdy one obok y naybliżey są z sobą? odpowiedzieć naywłaściwsza, że nie przyięła Litwa? Imponować zaś to na Obywatelow Litewskich, czego nie przyieli, czego w osobnym swych Praw przedziale nieumieścili, y Litewską nie nazwali Ustawą; byłoby to wcześnie sposobić umysły do znoszenia narzuconych Praw, nie iakie się Litwie podobaią, y są z ich Ustawami zgodne, lecz iakie Koronne Prowincye dadzą.

Ta Konstytucya pod tytułem: *Tranzakcye Potestamentowe* pierwszy raz zakazuie ręcznych Legatow Obywatelom Koronnym, pisząc *dokładany tym więcey po Testamencie ręczne Legata waloru żadnego mieć nie powinny in rem Stanu Duchownego nastąpione.*

A Prowincya Litewska od dawna ma te Prawo, nie tylko in rem Stanu Duchownego, ale y Swieckiego Służące, Czytać Konstytucyą 1726. R. pod tytułem *Nuncupativa Testamenta.*

Nie należy więc ubiegać się do Praw Koronnych, gdy Litewskie są dostateczne y pewne, bo kto na dwoch krzesłach siedzieć przedsiębierze, ten nie zdoła na żadnym utrzymać się, a zawsze go upadek nie miia.

Gdy zatym znayduię Sąd nayistotnieyszą prawdę w samych Prawach, iż tak Konstytucya 1768. iako y 1776. Roku nie były y nie są do Obywatelow Litewskich stosowanemi, więc y Rezolucye Rady iednostayne świadectwo przynoszące, nie mogą być znieważone, gdy nawet po wydaniu w Roku 1778. pierwszey, żadna nie zaszła skarga, tey zaś następuiące słowa: *Jeżeli więc takowe Prawa o Zapisach y Legacyach ostatniey woli rownie na Wielkie Xięstwo Litewskie, iako y na Korone rozciągać się maią, My Krol za zdaniem Rady przy Boku Naszym deklaruiemy, iż tak Prawo* 1768. *titulo: O nieoddalaniu Dobr Ziemskich od Stanu Swieckiego, iako y drugie* 1776. *titulo: Tranzakcye Potestamentowe same w swoich wyrazach dosyć są iasne, iż tylko dla Prowincyi Koronnych uchwalone.*

W czym Rezolucye Rady chybiały od Prawa, w tym zaś naymniey; owszem są całkiem zbliżone y do Prawa, y do nieupodlenia swobod Obywatelow Litewskich, gdyby inaczey rzekła Rada, skassowałaby Statut Litewski dozwalaiący Maiątek Dziedziczny z nabycia własnego przez Testamenta rozrządzać. A czego te oba Prawa czynić bronią, gdy tylko między Swieckiemi ruchomą własnością przez Testamenta dopuszczaią dysponowania. Jak się iuż dowiodło wyżey.

Po tey szanowney dla Obywatelstwa Litewskiego Rezolucyi, i po upłynionych kilku Seymow bez Zaskarżenia, Juriskwezytorowie chcąc koniecznie dogadzać swoiey prywacie, podali znowu w Roku 1787. Momoryał przez Ur. Bielskiego do Rady, pytaiąc się powtornie, czy Konstyt: 1768. y 1776. Roku mogą służyć y Litwie. Sami zaś z naywiększą usilnością, choć był Memoryał pod Imieniem Bielskiego popierali staraniem osobistym, aby przeciwne Prawu y pierwszey Rezolucyi zyskać w nowo obraney z Roku 1786. Radzie, zdanie.

Przecie y wtenczas omyliła nadzieia, bo ktory tylko czytać umiał, otworzywszy te obie Konstytucye poznał, iż są prawem Koronnym, raz przeto, iż w rzędzie Praw Koronnych znayduie się, a tego dołożenia, że y Litwa przymuie nie maią; drugi raz dla tego, że są wyraźnemi przeciw

 wolno-

wolnościom Narodu Litewskiego, więc podobną pierwszey musieli Rezolucyą wydać, ktora w dacie 1787. Roku pod dniem 11. Stycznia składa się.

Choćby tedy ta ostatnia Rezolucya y była zaskarżona; przecie Praw Litewskich zaskarżyć nie może, y nikt też Obywatelow Litewskich obwinić nie potrafi, iż niechcą niewolniczego mieć zdania; przyimuiąc to Prawo, do ktorego przyięcia na Seymie nie przystąpili, y przystąpienia swego przy nim nie oświadczyli, ani go w Udzielne dla siebie Ustawy wpisali.

Nikt też zaskarżyć Rezolucyi pierwszey nie zdoła, bo ią zamocniły poprzedzaiące Seymy, a gdy powtorna nic udzielnego nie zawiera, przeto samo zaskarżenie chociażby było z czyiey prywaty. oświadczone przeciw wolnościom Obywatelow Litewskich, iest oświadczeniem prywatnym y bez żadnego względu.

Po roztrząśnieniu tych Praw, y całego w tey Sprawie interessu, co mogą znaczyć wszystkie obiekcye rzucone na Testament Xiędza Szpanenberga, gdy on Dobr leżących nie zaymuie, a iest uczynionym na gotowe Summy z Kościelney własności nabyte, y temuż Kościołowi wrocone.

Nazywaią Juriskwezytorowie Xiędza Szpanenberga, iuż to Mieszczaninem, iuż to Cudzoziemcem, a w oboygu ktokolwiek on był, żadna dla Ichmościow korzyść, bo y Cudzoziemcom w Kraiu naszym, wolno iest Testamenta czynić, a te skoro są uczynione, ustaie Prawo Sukcessyi y Kaduka; tak bowiem rzekła wezwana ucinkien Konstytucya 1768. R. pod tytułem *Prawa Kardynalne w Art: 23.* przez słowa:

Jus Caducum na Maiątek Cudzoziemca w Państwach Rzeczypospolitey bezdzietnie & sine Testamento zmarłego; dotąd ad jura regalia należące na przyszły czas dawano nie będzie.

Że tedy nie sine Testamento Xiądz Szpanenberg odumarł, więc tym samym Prawo Kardynalne utwierdza czynności iego, a razem Sukcessora z Kadukiem odpycha od Kościelnego chleba.

W ostatku ten sam Statut Litewski służąc dla wszelkiey Kondycyi, y wszelkiego Stanu Osob, tym tylko Testamentu czynić niedopuszcza, ktorzy nic wolnego nie maią, a ten dzieciom lat nie zupełnych. Zakonnikom, niewolnikom, ludziom szalonym, y czci odsądzonym broni Art: 1. Rozd: 8.

A zaś Mieszczanom nawet Miast Nieuprzywileiowanych y ludziom prostym, że wolno Testamenta czynić Art: 9. Rozd: 8. obiaśnił. Tym bardziey Xiędzu Szpanenbergowi wolny był Testament, y z mocy Kardynalnego Prawa 1768. y z przewodnictwa Statutu w Art: 1. Rozd: 1. ktory same tylko mieć chciał Zakonne wyłączone Osoby.

Między zarzutami od W. Podkomorzyny, użyto y tego, że się Xięża pisali za Pieczętarzow, lecz czemu zamiast tak niedołężnego zarzutu nie złożono Prawa, Xiądz Swiecki iest usunięty od tey w publiczności wiary. Gdy przeciwnie Art: 5. Rozdz: 8. obiaśnił, ktorzy być Pieczętarzami do Testamentow nie mogą, przez słowa:

Naypierwiey ktorzy swych Testamentow czynić nie godni. Powtore Niewiasty. Potrzecie Exekutorowie albo Opiekunowie. Poczwarte też i ci być nie mogą, ktorym w tym Testamencie będzie co opisano.

Nie tylko Xięża Swieccy mogą swe Testamenta czynić, lecz y opiekę sprawować, a oraz wszystkie rowne z Obywatelami posługi odbywać, iak przeświadcza Art: 34. Rozd: 3. pisząc:

Gdyby kto z Xięży Biskupow, albo Kanonikow, Prałatow y innych Stanow Duchownych; odpisał komu Zapisem albo Testamentem ostateczną wolą swą po żywocie swoim co Maiętności swoiey leżącey albo ruchomey &c. Zeby w takiey reeczy Opiekunow iakiego Stanu bądź Duchownego albo Swieckiego, Stronie ukrzywdzoney wolno będzie pozwać.

Procz tey wątłości użytego argumentu: znayduie się na Testamencie Pieczętarstwo trzech Osob Stanu Obywatelskiego Swieckiego, toiest: pisał się Oziem-

Oziembłoski Sędzia Ziemski Brzeski, Bogusław Wereszczaka y Laskowski wszyscy Obywatele nienotowani y godni, więc chiba dla tego zły testament że nad rekwizycyą prawa siedmiu do onego Ludzi godnych podpisało się.

A wszakże Prawo rekwiruiąc trzech tylko Osob świadectwa, a w niedostatku y na dwoch przestaiąc do zniewaznienia testamentu nie położyła przyczyny inszey nad w Art: 6. ℞. 8. iasno wytkniętey.

Skoro zaś tych przyczyn w dzisieyszym Testamencie niema trzeba wierzyć publicznemu wyrokowi Art: 2. ℞. 8. Iż testament iest nayuroczystszym, ktory tak konkluduie.

A gdy Sama ta Osoba ktora Testamentem komu co zapisała, umrze, a iuż ostateczną wolą swą potwierdzi przyłożywszy do tego Testamentu pieczęć swą, a ieśliby kto umiał y mogł ieszcze pisać, tedy ręką swą podpisać ma, także y Pieczętarze kto z nich pisać umieć będzie maią ręce swe u Testamentu podpisać. wszakże podpis rąk nie ma być na Kustodyi tylko na samym Testamencie albo na Listach wszelakich zapisnych, y tych Osob wzwyż przerzeczonych, powinien będzie ich do tego Testamentu swego prosić, tedy ten Testament, tym obyczaiem sprawiony wiecznymi czasy na wszelkim Urzędzie przy zupełney mocy Dzierżan y niwczym naruszon niema być.

Do sprawunku tedy Testamentu zupełnego, nic nie brakuie, bo zamiast dwoch albo trzech Swiadkow siedmiu znayduie się, własny iest Xiędza Szpanenberga podpis y pieczęć, a Swiadkowie zamiast pieczęci własnymi ony potwierdzili rękoma.

Ten Artykuł drugi dozwala w przypadku niemożności mienia zupełnego urzędu choćby przed iednym Urzędnikiem czynić testament pisząc, a gdyby Urzędu iak Ziemskiego, tak y Grodzkiego zupełnego do siebie wziąść nie mogł, tedy chociaż iedna Osoba Urzędowa przybędzie maiąc przy Urzędniku dwoch Szlachcicow a to może Testament sprawić.

Przybył Sędzia Ziemski Brzeski Oziębłowski z Wereszczaką y Laskowskim, więc Urzędownie nawet został uczyniony, a tak zewszech miar mocny nienaruszony, y prawny.

Pytaią się czemu na Urzędzie Grodzkim bądź Ziemskim nie aktykowany, lecz tylko w Akta Duchowne przyięty, y onymi stwierdzony, alboż Prawo do burzenia Testamentu każe używać racyi aktykowania *Czytać powtornie Art:* 6. ℞. 8.

Sumowny iest Maiątek, tandem Osoby Duchowney maiątek, y na potrzeby Duchowne rozdysponowany, nie mogł przyzwoitego szukać dla siebie mieysca, iak w Aktach Duchownych ktore są y przez publiczne Prawa aktualnymi uznane, y ktorych władza Duchowna iako reprezentuiąca w Narodzie Stan znakomity, używa nayuroczyściey odpowiadaiąc zupełnie zaufaniu Obywatelow.

Nadto Konstytucye też same ktorych W. Podkomorzyna używa odpowiadaią, że tylko do Dobr Ziemsko Obywatelskich dowodu z Xiąg Duchownych brać y używać nie mogą, lecz do maiątku samym Duchownym zapisanego nayprzyzwoiciey używać powinni. Słowa Konstytucyi 1543.

Sed Inscriptiones & venditiones decimarum pro debito Ecclesiæ, vel Spirituali persona faciendas possunt suscipere & Judicare Judicio Spirituali.

Dyecezya więc Biskupstwa Łuckiego mogła przyiąć y była powinna dzieło Duchownego, na pobożne a także Duchowne potrzeby, y mogła też iak uczyniła zatwierdzić, gdy y sam o to w Testamencie prosił. Daley taż Konst: na karcie 580. pisze.

Testamentorum vero causa utriusque Juris tam Spiritualis quam secularis: exceptis illis que essent in Jure Seculari factæ. Ea enim in eodem jure recognosci debent, nisi forte aliquid in eo Ecclesiæ vel in pios usus & mise-

ricordiæ opera legaretur sed nihil juri terrestri subjectum contra statum legari debet.

Loco 2do. *Excepto si aliquid Ecclesiæ & quod contra jis terrestre non esset, legaretur, hoc in ejus voluntate erit ad Spirituale scilicet vel seculare jus citare*

Nie trzeba więc tak mało o władzy Juryzdykcyi Duchowney mniemać, gdy y ona na rowney Praw powadze iest osadzona, y gdy w rzeczach Duchownych koniecznością nawet przymuszony każdy wszystkie Dokumenta w Dyecezalnych Aktach umieyszczać y tamże w Archiwach lokować, biorąc szczegulnie do Spraw za Rewersami.

Statut w Ar: 31 R. 3. w rzeczach tylko Swieckich uciekać się do Prawa Duchownego, między Swieckimi Osobami broni pisząc: *tak też y sama Szlachta, Mieszczanie y wszyscy Poddani nasi, y też Poddani Szlacheccy iakiegokolwiek Stanu nie maią się do Duchownego Prawa uciekać y pozywać o rzecy Swieckie.*

Niżli co ku Prawu Duchownemu należeć y przysłachać będzie, to w Duchownym prawie sprawowano y sądzono być ma.

Toż samo Art: 32. R. 3 skonkludował, y dozwolił na Urzędach Duchownych przeciw Duchownym opowiadania czyli Manifesta zanosić, przez słowa *Maią się dziać na Urzędach Ziemskich Grodzkich, albo Duchownych gdzie kto zechce.*

Konstytucya 1635. v. 3. na karcie 859. ktorey W. Podkomorzyna za sobą wezwała znosi y do ostatka wyniszcza wątpliwość; gdy solummodo, na Dobra Szlacheckie dowodu ex libris beneficiorum brać nie każe przez słowa.

Libris beneficiorum dowodzić na Dobra Szlacheckie nie będą Duchowni krom samych poświątnych y Dziesięcin.

Gdzież w tym Testamencie Są Dobra Szlacheckie y czyia iest zaięta własność? nikt tego nie zarzuca żeby on komu odbierał co przez Testament, żeby fałszywie narzucił pretensyą gdyż tego wszystkiego nie ma? więc prożno do przeciwnych Praw sobie udano się y onymi chcieli święte uczynki pobożnego Kapłana znieważać.

Wniosła ieszcze W. Podkomorzyna przeciw Testamentowi że iakoby 15, tysięcy zostało nad rozpisanie? Coż kto winien, gdy kto dobrze policzyć expensy nie chce? gdy kto wyrzuca wiele Artykułow legacyi: mianowicie zasługi Ludziom, nadgrody zasłużonym, exportacyą ciała, y inne tym podobne przez szczegul wyrażaiące się w tym Testamencie.

W ogulnym bowiem expensie podług powyższego wylikwidowania zamyka się 76887. a znioższy drobnieysze na ubogich y na Msze legacye wyrownywaią z okładem Kapitałowi w owczas będącemu.

Gdy więc przez szczegul dowiodła się niesłuszność pretensyi, tak za Kadukiem iako y za Sukcessyą wpierane wyraźnie przeciw zakazowi Prawa Kardynalnego 1588. ktore w ten czas dopuszcza szukać maiątku y zwoływać Sukcessorow kiedy nie rozrządzony maiątek; przeto iest prożba Duchowieństwa czyli Exekutorow, iżby oba te Powodztwa zniszczyć, a Testament iako dzieło Publiczności y użyteczne y potrzebne utwierdzić y we wszystkim skutki onego zachować, a za to że Jchmość Kwezytorowie stali się procederu napastnego tworcami, y że trafili do tąd przez swe obroty Proceder przedłużać, a Summy pod aresztami bez dawania Procentow zatrzymać, przeto ztąd wynikaiące szkody zwrocić powinni, y Sąd ma obwiązać do tey konieczności y do zabonifikowania expensow prawnych do 700. Czer: Złł.